

УДК 658.14:631.1

*Лисенко Алла*кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування*Москаленко Василь*асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО, ЛІСОВОГО ТА РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

У відповідності з чинним НП(С)БО 1, власний капітал є різницею між активами підприємства та зобов'язаннями. Його формують такі складові: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений та вилучений капітал [1].

Позитивна динаміка змін величини власного капіталу та відповідність встановленому нормативу його частки в загальному обсязі капіталу, перевищення темпів зростання власного капіталу над темпами зростання необоротних активів є необхідною умовою збільшення величини власного капіталу в обороті підприємств.

Раціональне управління власним капіталом підприємств не можливе без упровадження системного бачення цього процесу. Невід'ємні складові системи управління власним капіталом представлені на рис. 1.

**Рисунок 1 – Складові компоненти системи управління
власним капіталом підприємств**

Джерело: узагальнено авторами на підставі [2]

Зважаючи на значний вплив сфери сільського, лісового та рибного

господарства на розвиток економіки, а отже й на необхідність забезпечення ефективних підходів в управлінні капіталом підприємств, актуальним є дослідження власного капіталу як важливого об'єкта управління саме в цій сфері діяльності.

Динаміку змін обсягів власного капіталу підприємств сільського, лісового та рибного господарства України узагальнено на рис. 2.

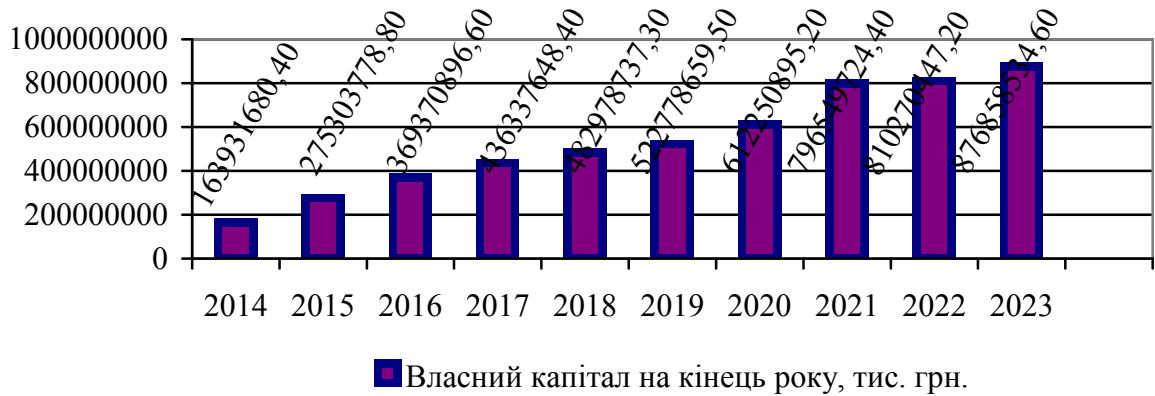

Рисунок 2 – Динаміка змін обсягів власного капіталу підприємств сільського, лісового та рибного господарства України на кінець 2014-2023 рр.

Джерело: побудовано авторами на підставі [3]

Ефективність управління власним капіталом підприємств сільського, лісового та рибного господарства відображають такі ключові показники: власний оборотний капітал (на кінець року); частка власного капіталу в підсумку балансу (на кінець року); коефіцієнт оборотності власного капіталу; чистий прибуток на 1 грн. власного капіталу.

Власний оборотний капітал є різницею між обсягом власного капіталу та величиною необоротних активів. На кінець 2014-2023 рр. підприємства сільського, лісового та рибного господарства України мали власний капітал в обороті (рис. 3).

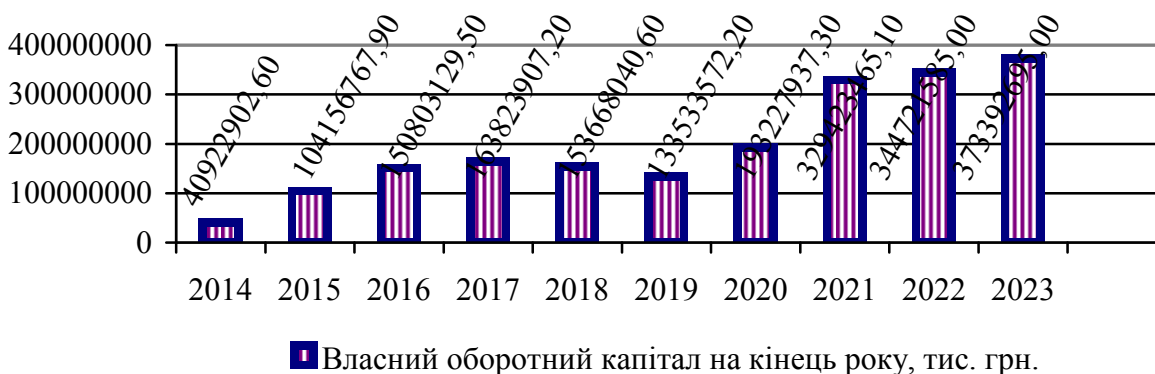

Рисунок 3 – Динаміка змін обсягів власного оборотного капіталу підприємств сільського, лісового та рибного господарства України на кінець 2014-2023 рр.

Джерело: розраховано авторами на підставі [3]

Динаміку змін частки власного капіталу в підсумку балансу на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства на кінець 2014-2023 рр. відображено на рис. 4.

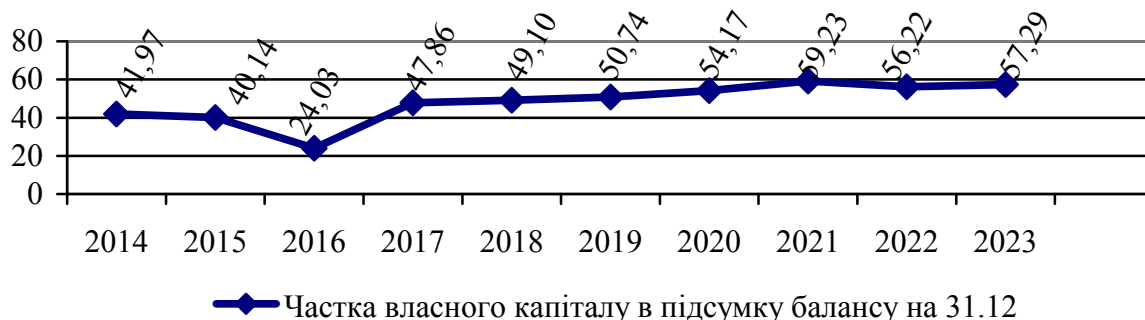

Рисунок 4 – Динаміка змін частки власного капіталу в підсумку балансу по підприємствах сільського, лісового та рибного господарства України на кінець 2014-2023 рр., %

Джерело: розраховано авторами на підставі [3]

Динаміку коефіцієнта оборотності власного капіталу, а також чистого прибутку на 1 грн. власного капіталу по підприємствах сільського, лісового та рибного господарства України за 2014-2023 рр. відображено на рис. 5.

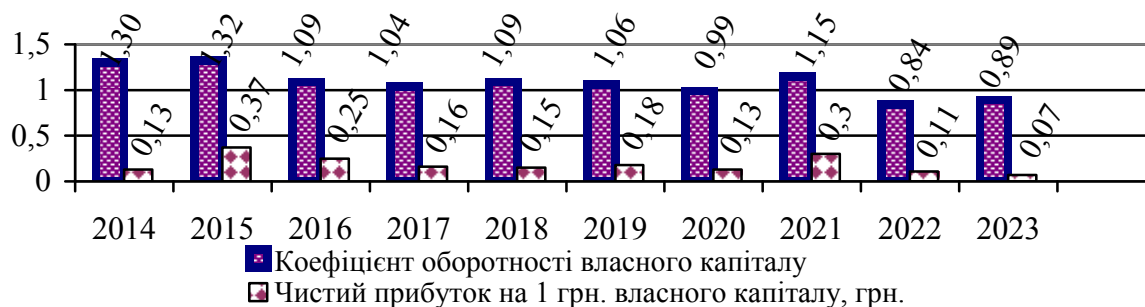

Рисунок 5 – Динаміка коефіцієнта оборотності власного капіталу та чистого прибутку на 1 грн. власного капіталу по підприємствах сільського, лісового та рибного господарства України за 2014-2023 рр.

Джерело: розраховано авторами на підставі [3]

Незважаючи на збільшення обсягів власного оборотного капіталу на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства України з 2020 р., в роки війни спостерігається зниження ефективності використання власного капіталу. Упровадження заходів щодо підвищення ефективності управління власним капіталом в умовах ризиків та загроз суттєво ускладнюється.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 30.11.2024)
2. Lysenko, A., & Moskalenko, V. (2024). Analytical evaluation of the effectiveness of equity management in agricultural, forestry and fishery enterprises in Ukraine. *Green, Blue and Digital Economy Journal*, 5(2), 12-20. URL: <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2024-2-2>

- (date of access: 30.11.2024)
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.11.2024)

УДК 657

Лобас Дмитро

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Ткаль Ярміла

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри обліку і оподаткування

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

ЩОДО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Фіксація виникнення дебіторської заборгованості передбачає підписання договору купівлі-продажу, надання послуг (або оферти), однак підставою для відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку виступає одна з перших подій – виплата авансу або відвантаження товару, виконання робіт, надання послуг. розрахунки з покупцями та замовниками.

Еволюція розрахунків від традиційного обміну до сучасних фінансових операцій характеризується появою нових елементів. Якщо раніше для здійснення розрахунків було достатньо лише двох суб'єктів – покупця та продавця, і об'єкта обміну, то сьогодні в операціях часто беруть участь гроші та посередники, що забезпечують більш складні механізми обміну та фінансових розрахунків. З розвитком суспільно-виробничих відносин і зростанням числа обмінних операцій виникла потреба у нових формах розрахунків з покупцями та замовниками. Серед таких форм можна виділити погашення дебіторської заборгованості за допомогою векселів, чеків, а також використання кредитування та застави майна. Розширення цих форм розрахунків безпосередньо пов'язане з розвитком банківської справи, змінами в правових нормах та загальним розвитком економіки, що потребувало збільшення обігових коштів для забезпечення безперебійного функціонування ринку та підприємств. Ці нові механізми дозволяють ефективніше управляти фінансовими потоками та знижувати ризики, пов'язані з неплатежами.

Заборгованість за розрахунками з покупцями та замовниками почала відображатися на спеціальному бухгалтерському рахунку векселів. Це забезпечило контроль за зобов'язаннями, що виникають на основі таких розрахунків, і надало їм ознаки активу. В результаті з'явилася можливість продажу боргу третій стороні через факторинг, що стало важливим інструментом фінансування.

Подальший розвиток економічних відносин, виражених у цінних паперах, призвів до виникнення нових форм фінансових інструментів, які мали